

Kommunala lekplatser i tider av förändring

En undersökning av utbud och förvaltning
av lekplatser i 23 svenska kommuner

Municipal playgrounds in times of change

*A survey of provision and management of playgrounds
in 23 Swedish municipalities*

Märit Jansson Landskapsutveckling, SLU Alnarp

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2008:9

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-85911-91-2

Alnarp 2008

LANDSKAP TRÄDGÅRD JORDBRUK

Rapportserie

Kommunala lekplatser i tider av förändring

En undersökning av utbud och förvaltning
av lekplatser i 23 svenska kommuner

Municipal playgrounds in times of change

*A survey of provision and management of playgrounds
in 23 Swedish municipalities*

Märit Jansson Landskapsutveckling, SLU Alnarp

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2008:9

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-85911-91-2

Alnarp 2008

Förord

Den här rapporten handlar om tillståndet för lekplatser förvaltade av svenska kommuner. Den syftar till att ge en bild av hur det kan se ut med lekplatsförvaltning idag, och åt vilket håll utvecklingen går. Undersökningen utgår till stor del ifrån förvaltarnas egna perspektiv, till skillnad från mycket som skrivs om lekplatser, där förvaltarna ofta är ”dom” som inte gör tillräckligt för att förbättra barns utemiljöer. Istället för att klaga på de tjänstemän som arbetar med lekplatser, vill jag med den här rapporten söka förståelse för vad som ligger bakom och påverkar den väg förvaltningen tar.

Rapporten är en del av ett forskningsprojekt vid Område Landskapsutveckling, SLU Alnarp, som behandlar flera frågor kring lekplatser och deras förvaltning och bruk.

Jag vill tacka alla de tjänstemän inom kommunala förvaltningar runt om i landet som har tagit sig tid och bjudit på era erfarenheter, tankar och funderingar kring lekplatsförvaltning och därmed gjort den här rapporten möjlig.

Tack också Jan-Eric Englund för statistiska råd och Bengt Persson och Tim Delshammar för tips och kommentarer som har förbättrat den här rapporten.

Märit Jansson, november 2008

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Summary	3
Sammanfattning	4
Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Bakgrund	7
Metod	12
Resultat – kommun för kommun.....	14
Resultat – en sammanställning	21
Diskussion	24
Slutsatser	30
Idéer till fortsatt forskning.....	31
Källförteckning.....	32

Bilaga A – Intervjuguide

Summary

The great changes that have occurred nationally in conditions for playground management in the past 20 years have probably affected municipal playground provision at local level.

This report describes some examples of how municipal authorities are dealing with the playground issue today through four main topics; 1) the provision of playgrounds and trends in that area; 2) the strategies and actions of municipal authorities; 3) factors affecting playground management; and 4) the need for more knowledge and support.

From autumn 2005 to spring 2006, telephone interviews were conducted with employees in 23 Swedish municipal authorities. The subjects were randomly selected, but with some spread in the size, geographical placement and status of the authority to provide different examples of how authorities might address the playground issue.

There were great differences between the municipal authorities represented as regards existing provision, economic conditions and strategies for playground provision. Demands on safety standards in combination with straitened economic circumstances have forced municipal authorities to modify playgrounds and many have been removed, especially during the 1990s. Some municipal authorities have thereafter experienced an economic upturn and allocated new resources to playgrounds, while other have held off or have continued to remove playgrounds. The overall number of playgrounds has declined, partly through cost cutting and partly through strategic decisions to invest in fewer, larger units.

There is great uncertainty about how playgrounds should be managed and about the playground provision strategies that should be adopted. In municipal authorities where specific strategies exist, these normally centre on provision of a few large, centrally placed and attractive units, plus a few small, basic units. In some places, all small units have been removed. Specific investments have been made to increase safety and disabled access. In some municipal authorities, strategic decisions are based on local surveys or consultation with users.

The great differences uncovered in strategies, access and quality of municipal playgrounds, which can be attributed to recent changes in conditions for playground management, indicate it is time to begin focusing on children's access to outdoor play environments. Further studies of playground management and the conditions for this are urgently required.

Sammanfattning

Det har skett stora förändringar i förutsättningarna för lekplatsförvaltning under de senaste cirka 20 åren. Det finns anledning att förvänta sig att det till följd av dessa förändringar har skett och fortfarande sker förändringar även i utvecklingen av de lokala lekplatsutbudet.

Syftet med den här rapporten är att genom några exempelkommuner visa på den aktuella utvecklingen på den kommunala nivån och ge en bild av vad som händer med utbudet av kommunala lekplatser i Sverige idag. Frågeställningarna behandlar 1) utbudet av lekplatser och hur det utvecklas 2) kommunernas arbetssätt, strategier 3) påverkande faktorer samt 4) behov av mer kunskap och stöd.

Under hösten 2005 och våren 2006 genomfördes telefonintervjuer med kommunala tjänstemän inom lekplatsförvaltningen i 23 svenska kommuner. Kommunerna valdes ut slumpmässigt, men med viss spridning vad gäller storlek, geografisk placering samt med och utan tillväxt. De bör ses som exempel på hur olika kommuner kan angripa lekplatsfrågan.

Det visade sig finnas stora skillnader mellan de olika kommunerna kring såväl det befintliga utbudet som de ekonomiska förutsättningarna och strategierna för lekplatstillgång. Krav utifrån på säkerhet i kombination med en ansträngd ekonomi har tvingat fram förändringar i många kommuner. Dessa har ofta inneburit nedläggningar av befintliga lekplatser, främst under 1990-talet. I några kommuner har det sedan svängt och man satsar åter på lekplatserna, medan andra kommuner fortfarande inte har tillräckligt med resurser att sätta av, och istället avvaktar eller fortsätter nedläggningarna. Antalet lekplatser har, både genom neddragningar och genom strategiska satsningar på ett fåtal större enheter, minskat betydligt under senare år.

Det finns en stor osäkerhet kring hur lekplatser bäst förvaltas och kring vilka strategier för lekplatstillgång som är lämpliga att tillämpa. I de kommuner som har uttalade strategier talas bland annat om att satsa på några få, stora, centralt placerade och attraktiva enheter, och att komplettera dessa med ett flertal mindre. På några håll satsar man bara på de större enheterna, och tar bort de små helt. Det sker också särskilda satsningar på anpassning för säkerhet och tillgänglighet för funktionshindrade. Besluten om strategier grundas i flera fall på undersökningar av användningen eller på dialog med lekplatsbrukare.

De stora skillnaderna mellan olika kommuners strategier och tillgång och kvalitet på lekplatser som har blivit resultatet av senaste tidens förändringar av förutsättningarna för lekplatsförvaltning kan ses som en indikation på att det återigen är dags att diskutera hur vi bäst arbetar med barns tillgång till miljöer för utomhuslek.

Det är på grund av de omfattande förändringarna av stort intresse att nu och framöver studera lekplatsförvaltning och dess förutsättningar mer.

Inledning

Lekplatser är platser i den bebyggda utemiljön, planerade och anlagda särskilt för barn och barns utomhuslek. Förutom i kommunal regi och på parkmark finns även lekplatser vid till exempel skolor, bostadsrättsföreningar och samfälligheter. Det är de kommunala lekplatserna på parkmark och deras förvaltning och utveckling som är föremålet för den här rapporten.

Det finns flera anledningar till att nu titta närmare på just kommunala lekplatsutbud och deras förvaltning. Flera faktorer sammantagna har förändrat förutsättningarna för lekplatsförvaltning under de senaste 15-20 åren. Detta har gjort att det idag kan antas ske omfattande förändringar i förvaltningsarbetet med lekplatser i de svenska kommunerna.

Till de förändrade förutsättningarna kan räknas bland annat en åldrande lekplatspark där många lekplatser är i behov av upprustning, nya vanor bland lekplatsernas brukare samt förändringar i vilka nationella rekommendationerna som gäller för tillgång, säkerhet samt tillgänglighet för barn med funktionshinder. Den stora mängd offentliga lekplatser som anlades i Sverige under 1900-talet, främst under 1960- och 70-talen, är sedan flera år ofta i stort behov av renovering eller annan förnyelse. Brukarnas vanor och krav på lekplatsanläggningar kan antas ha förändrats med nya tidens vanor och familjemönster. Dessutom kan antalet brukare boende inom olika områden ha förändrats betydligt sedan områdena byggdes eller sedan lekplatsernas placerades ut. Tidigare nationella rekommendationer för lekplatstillgång i form av normer för avstånd från hemmet, storlek och innehåll har sedan slutet av 1980-talet kommit att få allt mindre inflytande i planering och förvaltning. Det finns nu inte längre några nationella krav på att kommuner ska erbjuda lekplatser till sina invånare i en viss omfattning eller av en viss storlek eller kvalitet.

Hur arbetet med lekplatstillgång och med att förvalta de befintliga lekplatserna går till – vilken strategi man på kommunal nivå väljer för detta – är numera en fråga för varje enskild kommun att ta ställning till. Samtidigt har en intensiv lansering av normer för säkerhet skapat nya förväntningar och ställt nya krav på lekplatsförvaltningen. Arbetet med att få kommunerna att göra lekplatserna tillgängliga för funktionshindrade har också börjat ge resultat, vilket skapar ytterligare anledning att förändra det befintliga lekplatsutbudet.

Utvecklingen gör att man kan förvänta sig att enskilda kommuner har blivit tvungna att förändra arbetet med de lokala lekplatserna, och att de har fått utveckla strategier för detta arbete. Samtidigt är kunskapen om hur de lokala utbudet faktiskt ser ut och hur de har förändrats de senaste åren och kommer att förändras framöver ofta liten, vilket gör det särskilt intressant att närmare studera den aktuella utvecklingen. Det finns med andra ord behov av att ta reda på mer om utbudet av kommunala lekplatser, om de olika strategier för lekplatsförvaltning som kan antas finnas och även att kartlägga behovet av mer kunskap om lekplatsförvaltning ute i kommunerna.

Syfte och frågeställningar

Den i den här rapporten beskrivna undersökningen syftar främst till att belysa den aktuella utvecklingen kring förvaltning av kommunala lekplatser. Genom att använda ett antal exempelkommuner kan en bild av arbetet, utbudet och tillgången ges, som kan spegla förekomsten av variationer. Att stanna upp och se på den pågående förändringsprocessen, och de faktorer som påverkar den, skapar förutsättningar för att inrikta framtida forskning där den bäst behövs. Bilden av vad som pågår kan också användas som bakgrund till att diskutera och ifrågasätta utvecklingen.

Syftet har delats in i fyra frågeställningar.

- 1) Hur ser utbudet och utvecklingen av de kommunala lekplatserna ut (antal, tillgång, skick, förändringar)?
- 2) Hur arbetar kommuner med lekplatsfrågan och den problematik som finns kring lekplatsförvaltning (strategier, planer, förhållningssätt)?
- 3) Vilka faktorer påverkar och sätter gränser för lekplatsernas förvaltning och strategierna för denna?
- 4) Vilka behov av kunskap eller stöd finns hos de kommunala lekplatsernas förvaltare idag?

Bakgrund

Några begrepp och hur de används

Förvaltning – Förvaltningen av kommunal parkmark kan innebära flera olika arbetsuppgifter, vilka dessutom kan se olika ut beroende på kommunens organisation. Förvaltningen av parker och lekplatser handlar om mer än rena skötsel- och underhållsfrågor, som till exempel den strategiska utvecklingen av verksamheten och utbudet. När det gäller lekplatser kan förvaltningsarbetet till exempel innebära strategisk planering, projektering, brukarinflytande och underhåll ute på lekplatserna. Det handlar om att ta hand om och utveckla lekplatserna som en befintlig resurs för de lokala brukarna.

Strategi – Begreppet strategi används på olika sätt i olika sammanhang. När det gäller kommunal förvaltning brukar den politiska nivån räknas som den strategiska nivån, men besluten som tas där bör bygga på kunskapsunderlag och förslag framtagna från den taktiska tjänstemannanivån enligt Randrup & Persson (2008). Med strategi inom förvaltning av kommunala lekplatser avses här ett definierat arbetssätt samt mål med detta. Det är av stor vikt att strategin är en kontinuerlig process, där förvaltningen avpassas till de föränderliga omständigheterna och behoven.

Brukare – Brukare av den kommunala utemiljön är de som använder sig av den, eller som har möjlighet att göra det. Enligt Delshammar (2005) kan ordet brukare användas för ”de personer som parkverksamheten är avsedd för, till skillnad från de personer som arbetar yrkesmässigt med parkverksamheten”. Lekplatsernas brukare kan egentligen vara vem som helst som kan förväntas ha tillgång till dem, men främst avses här barn och de som ansvarar för barn, till exempel vårdnadshavare och personal inom skola och barnomsorg.

Tillgång – I den här rapporten används ”tillgång på lekplatser” som brukarnas möjlighet att nå lekplatser, det vill säga antalet lokalt tillgängliga lekplatser. Stor tillgång på lekplatser innebär därmed en hög lekplatstäthet, även om mängden lekplatser per invånare inte direkt avspeglar sådant som kvalitet, närhet och popularitet.

Lekplatsförvaltningens förutsättningar - från normperspektiv till nya normperspektiv

Planering, design och förvaltning av lekplatser har sedan 1960-talet varit starkt påverkat av normer för avstånd, storlek och innehåll, föreslagna av arkitekt Hans Wohlin (Bygg, 1962; Kungliga bostadsstyrelsen, 1964), vilka byggde på resultat tidigare presenterade i en licentiatavhandling (Wohlin, 1961). Det fanns även tidigare normer för just lekplatser i Stockholm, Göteborg och Malmö (*Stockholms generalplan*, 1952; Grahnhed, 1958; *Malmö generalplan* 1959), men sedan rekommendationerna blivit nationella normer (Svensk Byggnorm, 1975) kom de att få mycket stort och långvarigt inflytande på planeringen (Bucht, 1997; Kristensson, 2003).

Normerna ersattes i slutet av 1980-talet av mer allmänna beskrivningar, utan kvantitativa mått (se *Plan- och bygglagen*, 1987) vilket gör att planering, projektering och förvaltning av lekplatser numera utgår mer ifrån beslut på den kommunala nivån än tidigare.

Samtidigt har normer för lekredskapssäkerhet fått stor inverkan på lekplatsförvaltningen, främst sedan nya säkerhetsstandarderna för lekredskap (SS-EN 1176-77), gemensam för flera europeiska länder, antogs 1 januari 1999. Trots att det handlar om just en standard och inte någon lag, har frågor kring lekplatsens säkerhet sedan införandet uppmärksammats mycket. Standarden har kritiserats för att gynna främst lekredskapstillverkarna och för att, då den marknadsförts mycket intensivt, ha orsakat en reduktion av antalet lekplatser samt försämrad lekplatsattraktivitet (Nilsson, 2002).

I många europeiska länder som, liksom Sverige, har infört säkerhetsnormerna, har dessa gett upphov till en intensiv debatt, missförstånd kring vad som är lagar respektive rekommendationer samt osäkerhet hos lekplatsförvaltare kring vad de egentligen står ansvariga för.

Förutom kraven på lekredskapens säkerhet finns också krav på att lekplatserna ska tillgänglighetsanpassas för funktionshindrade barn. Detta krav utgår främst ifrån ett brukarperspektiv, och till exempel Prellwitz & Skär (2007) har visat att lekplatser har mycket att erbjuda barn, men att barn med funktionshinder upplever sig begränsade och kan inte använda eller interagera med andra barn på lekplatsen. I tidigare studier har kunskapen hos lekplatsförvaltarna kring behovet och kraven på tillgänglighetsanpassning av lekplatserna bedömts vara låg (Prellwitz & Tamm, 1999; Prellwitz *et al.*, 2001).

Lekplatsen – en omtvistad plats

Att anlägga organiserade lekplatser för barn i den urbana utemiljön har sedan länge ansetts involvera en viss problematik. Redan lekplatsförespråkaren Hans Wohlin såg, inspirerad av bygglekplatsens skapare C. Th. Sørensen, den anlagda lekplatsen främst som en ersättning för stadsbarns bristande tillgång på lek på landsbygden eller i naturen (Wohlin, 1961). Rapporter och publikationer från 1970- och -80-talen, ofta baserade på observationer av barn, visar på kritik mot de svenska lekplatsernas utformning och användbarhet (Björklid, 1982; Insulander, 1975; Norén-Björn, 1977; Schlyter, 1976). Lekplatser har också kritiserats för att isolera barn från resten av den urbana miljön (Goodman, 1979) och specifikt från platser med möjlighet till social interaktion (Hart, 2002; Noschis, 1992). Trots detta skapas och förvaltas många lekplatser idag inte med mer förståelse för barns perspektiv än tidigare, något som uppmärksammats av bland andra Woolley (2008).

Samtidigt finns enskilda lekplatser som är mycket välanvända, populära och som utgör viktiga platser för barns lek. På vissa av de platser som vuxna ordnar för barns lek spenderar barn mycket tid och skapar platsrelationer till dem så att de blir till speciella platser även ur barns perspektiv (Rasmussen, 2004; Carstensen, 2004). Särskilda satsningar har gjorts på bygglekplatser, där barnen får en mer aktiv roll och möjlighet att påverka och skapa sin egen plats för lek. Dessa bygglekplatser, eller ”adventure playgrounds” är mycket populära bland barn (se review av Naylor, 1985), men har tyvärr blivit ganska ovanliga i Sverige idag. Naturlekplatser kan vara ett annat sätt att skapa platser där man ger barn löst material och möjlighet att manipulera sin omgivning.

Förutom som plats för lek kan lekplatsen även ha andra viktiga funktioner. En av dem är som mötesplats och startpunkt för utomhuslek också lyfts fram (Gehl, 1971/2003; Naylor, 1985). En annan kan vara som anledning till att locka barn och vuxna till att vara utomhus tillsammans samt att fungera som utflyktsmål för barngrupper, familjer med mera (Figur 1).

Figur 1. Lekplatsen som utflyktsmål

Barns tillgång till miljöer för utomhuslek

Att barn har blivit allt mer begränsade i sin rörelsefrihet och fått minskad tillgång till närmiljön har uppmärksammats i många sammanhang (Hillman *et al.*, 1990; Gaster, 1991; Wridt, 2004). Hur långt barn självständigt kan röra sig beror på vad deras vårdnadshavare tillåter, vilket i sin tur påverkas av flera faktorer. Barns tillgång till utemiljön handlar enligt Björklid och Nordström (2007) om en kombination av föräldrars förståelse och utemiljöns egenskaper. Det är med andra ord ofta föräldrar som sätter gränsen för hur stor möjlighet barn har att på egen hand eller tillsammans med vänner uppleva den nära utemiljön (Valentine & McKendrick, 1997), men hur föräldrar sätter upp gränserna för barns rörelsefrihet, och hur barn följer dem, beror i sin tur på både det fysiska och det sociala klimatet.

Tillgången på miljöer handlar så klart också till stor del om hur utemiljön ser ut, hur mycket parker, lekplatser och naturmiljö det finns samt karaktären hos den byggda miljön. Kommunalt förvaltade platser för barns lek kan ha stor betydelse för tillgången på platser för utomhuslek. Hur mycket platser för barns lek som tillhandahålls i en kommun kan vara ett mått på hur stor plats barnen anses få ta, vilken attityden är till barns lek.

Ytterligare en tillgänglighetsaspekt på lekplatser är att de ska vara tillgängliga för alla barn, oavsett om de har ett funktionshinder eller inte. Enligt ett riksdagsbeslut från 2000 ska hela Sverige vara tillgänglighetsanpassat till 2010, så även de offentliga lekplatserna.

Lekplatsförvaltning med brukarperspektiv

Att förvalta lekplatser innebär att skapa och utveckla ett utbud av platser där innehåll, utformning, distribution, placering med mera gör så att de kommer sina brukare till så stor nytta som möjligt. De resurser som satsas på förvaltningen tillsammans med de resurser som på olika sätt finns inbyggda i de befintliga lekplatserna förväntas skapa ett mervärde i form av ett utbyte hos brukarna.

För att detta utbyte ska bli möjligt kan förvaltarna på något sätt behöva få veta vad brukarna uppskattar eller behöver. Detta kan ske på en mängd olika sätt. Förvaltarna skulle kunna använda sig av tillgänglig kunskap om vad brukare ofta behöver och vill ha, till exempel genom att läsa sig till det. Det kan beskrivas som ett expertperspektiv utan lokal förankring på lekplatsförvaltning, liksom de normer som funnits och finns kring lekplatser, där olika mått avgör lekplatsernas fördelning eller utformning. En annan väg kan vara att försöka ta reda på något om de aktuella, lokala brukarnas behov och preferenser, kanske genom att undersöka var i kommunen det bor många barn och i vilken ålder de är. Det innebär en analys av behoven utifrån några utvalda faktorer, det vill säga ett expertperspektiv med en lokal förankring. En tredje möjlighet kan vara att vända sig direkt till brukarna för att ta reda på de aktuella brukarnas perspektiv eller till och med involvera dem direkt i förvaltningsarbetet. Även detta arbetssätt kan ske på flera sätt, och med olika stort brukarinflytande, allt från 'manipulering' till 'medborgarmakt' enligt Sherry Arnsteins "delaktighetstrappa" (Arnstein, 1969), eller från 'manipulering' upp till 'barninitierade delade beslut med vuxna', på Roger Harts trappa, anpassad för barns delaktighet (Hart, 1992). Att involvera brukare kan på kort sikt innebära mer arbete och högre kostnader för förvaltningen, men förhoppningsvis också ett mervärde i form av en process där brukarna känner sig delaktiga och där resultatet kan bli bättre anpassat efter behoven.

När det gäller barns behov talas det numera allt oftare om ett *barnperspektiv*, till skillnad från tidigare rådande *expertperspektiv*. Idag menar många att ett paradigmskifte har skett i synen på barn och barndom (Rasmusson, 2003). Barnens egna erfarenheter sätts i fokus och ett mer subjektivt synsätt på barn, som experter på sin egen situation, har introducerats och diskuterats (e.g. Tiller, 1991), även om termen också kritiserats för att vara missvisande, då barns perspektiv tolkas av vuxna (Halldén, 2003). Det nya synsättet märks dock i senare års forskning kring barns miljöer (Rasmusson, 1998; Wilhjelms, 2002; Kylin, 2004; Rasmussen, 2004).

Metod

För att ta reda på mer om hur det ser ut med lekplatsförvaltningen och utbudet av lekplatser i de svenska kommunerna, genomfördes under hösten 2005 och våren 2006 telefonintervjuer med lekplatsförvaltare i ett urval svenska kommuner, sammanlagt 23 stycken. Då det finns 290 svenska kommuner, motsvarar urvalet 7,9 % av det sammanlagda kommunantalet. De 23 kommunerna har tillsammans cirka 792 000 invånare, vilket motsvarar ungefär 8,6 % av Sveriges hela befolkning.

Urval och inriktning

Kommunerna som ingick i undersökningen valdes ut slumpmässigt, men en viss spridning mellan kommuner av varierande storlek, med olika geografisk placering och både med och utan tillväxt säkrades. De 23 kommunerna representerar åtta av de nio kommungrupperna enligt Sveriges kommuner och landstings kommungruppsindelning. Endast kommuner från gruppen *Storstäder* saknas (se Tabell 1). De 23 kommuner som är med kan därför ses som exempel på olika typer av svenska kommuner, och förhoppningsvis ge en översiktlig bild av hur man i dessa olika kommuntyper kan arbeta med frågor kring lekplatsförvaltning.

Undersökningen vände sig till ansvariga för förvaltningen av lekplatser i var och en av de 23 kommunerna. De personer som deltog i telefonintervjuerna hade något olika funktioner inom respektive kommun, men de flesta var väl insatta i hur det befintliga lekplatsutbudet och arbetet med dess förvaltning såg ut på tjänstemannanivå. Några enstaka intervjupersoner saknade långvarig erfarenhet av arbetet och hade då inte all kunskap om till exempel tidigare förvaltning eller exakt lekplatsantal.

Tabell 1. Kommungruppsindelningen samt kriterierna för den.

Kommungrupp	Kommungruppskriterier
Storstäder	> 200 000 invånare
Förortskommuner	Utpendling > 50 % av nattbefolkningen Det vanligaste utpendingsmålet är en storstad
Större städer	50 000-200 000 invånare < 40 % av nattbefolkningen är sysselsatt i industrisektorn
Medelstora städer	20 000-50 000 invånare Tätortsgrad > 70 % < 40 % av nattbefolkningen är sysselsatt i industrisektorn
Industrikommuner	> 40 % av nattbefolkningen är sysselsatt i industrisektorn
Landsbygdskommuner	Tätortsgrad < 70 % > 6,4 % av nattbefolkningen är sysselsatt i jord- och skogssektorn
Glesbygdskommuner	< 5 invånare/km ² < 20 000 invånare
Övriga större kommuner	Övriga kommuner med 15 000-50 000 invånare
Övriga mindre kommuner	Övriga kommuner med mindre än 15 000 invånare

Källa: Sveriges kommuner och Landstings hemsida, www.skl.se. [Tillgänglig 2008-11-28]

Genomförande

Inför telefonintervjuerna utformades en enkätliknande intervjuguide som mall (se Bilaga A). Intervjuguiden användes vid samtliga intervjuer, för att nå ett visst mått av likformighet och därmed standardisering av undersökningen. Under intervjuerna efterfrågades 1) om det skett eller planerades ske förändringar i det lokala lekplatsutbudet; 2) vad förändringarna innebar och 3) varför de gjordes. Vidare frågades efter antalet lekplatser i kommunen, både före och efter en eventuell förändring av detta antal samt ifall det fanns ett officiellt dokument kring den strategiska utvecklingen av lekplatser i kommunen eller inte.

Kontakten med kommunerna togs via telefon där ansvarig för lekplatsernas förvaltning efterfrågades. När en ansvarig person inom lekplatsförvaltningen nåtts, efterfrågades om ett tillfälle för telefonintervju kunde bokas. De allra flesta valde då att genomföra intervjun direkt, men i några få fall avtalades en senare tid.

Formen för intervjuerna var trots likformigheten relativt fri, där frågorna innebar en start på ett ofta mycket öppet samtal. De allra flesta av intervjupersonerna var engagerade och lät intervjun få ta tid. I några få fall blev intervjun kortare. Intervjuguiden fungerade främst som ett protokoll för anteckningar under intervjuerna samt som en kontroll på att de teman och frågeställningar som planerats togs upp. Intervjuerna dokumenterades endast skriftligt och med hjälp av intervjuguiden. Från varje intervju kunde anteckningarna i intervjuguiden sammanställas till en kort berättelse om tillståndet för lekplatsförvaltningen.

Om metoden

Metoden kombinerar fördelarna med kvantitativa respektive kvalitativa forskningsmetoder. Genom telefonintervjuer skapas möjlighet att dels samla ett större antal intervjuer på kortare tid och med en högre nivå av standardisering än kvalitativa intervjuer ansikte mot ansikte, dels ges möjlighet att anpassa varje enskild intervju efter omständigheterna, att ge utrymme åt diskussion och förklaringar, att ställa följdfrågor med mera, vilket inte är möjligt vid enkätundersökningar. Undersökningen täcker inte fullt ut vare sig de kvantitativa eller de kvalitativa aspekterna på lekplatsförvaltning, men metoden är lämplig för att fånga de tendenser och frågor som kan vara aktuella för fortsatt forskning.

Resultat – kommun för kommun

Här följer en kort beskrivning av det som kom fram om kommunernas lekplatser och deras förvaltning vid telefonintervjuerna med tjänstemän i varje kommun under hösten 2005 och våren 2006. Kommunerna presenteras inte i någon bestämd ordning, men beskrivs med nummer och kommungruppsstillhörighet.

Kommun 1 – Medelstor stad

I den här kommunen har man haft ekonomiska bekymmer och sedan två år tillbaka har många lekplatser tagits bort för att ge möjlighet att behålla standarden på de återstående. Man har försökt koncentrera sig på några större lekplatser och att förnya dem lite. En lekplats har även renoverats och tillgänglighetsanpassats.

Framöver vill man förnya lekplatserna, men har problem eftersom man samtidigt ska spara pengar. Man vill även utveckla ett strategidokument för hela parkverksamheten.

Nu förvaltar kommunen cirka 20 lekplatser mot drygt 40 för några år sedan. Idag finns med andra ord ungefär en kommunalt förvaltd lekplats per 1 100 invånare.

Kommun 2 – Glesbygdskommun

Förvaltningen har nyligen genomfört besiktningar där inte alla befintliga lekplatser har godkänts. Man har därefter försökt rusta upp, köpt in ny utrustning samt tagit bort några lekplatser där man har bedömt att behovet var lågt.

På grund av ekonomiska begränsningar finns inga direkta planer eller strategier inför framtiden. Förhoppningen är att kunna hålla uppe standarden och kanske förnya det befintliga utbudet något.

Kommunen förvaltar idag 20-30 lekplatser. Tidigare har det varit något fler. Räknar man på det lägre antalet, 20 lekplatser, finns ändå nästan en kommunalt förvaltd lekplats per 390 invånare.

Kommun 3 – Större stad

Förr har man på grund av sparkrav dragit ner på lekplatsernas förvaltning och även minskat ner på antalet lekplatser.

Sedan 2002 har det istället gjorts nysatsningar, vilket bland annat har berott på att barnantalet har ökat. Främst har man satsat på tillgänglighetsanpassning för funktionshindrade, något som kommer att fortsätta även framöver. Strategin man har arbetat, och fortfarande arbetar, efter är att ha två stora, tillgänglighetsanpassade lekplatser i tätorten samt en i varje kommunedel. Ungefär två lekplatser har gjorts tillgängliga varje år, och man har sett till att bygga dem grundligt eftersom man har velat att ytorna ska hålla länge framöver.

Idag förvaltas cirka 100 lekplatser i kommunen. Många av dem är fortfarande slitna och i behov av åtgärder. Tidigare har det som mest funnits cirka 105 enheter. Ungefär 100 lekplatser innebär att omkring 620 invånare delar på varje enhet.

Kommun 4 – Medelstor stad

Många av lekplatserna i kommunen anlades på 1970-talet, och hade haft ett dåligt löpande underhåll. De var därför i stort behov av renovering, vilket påbörjades under tidigt 1990-tal, drogs in vid besparingar under sent 1990-tal, och återupptogs igen från 2002. Då gjordes mindre upprustningar av ungefär 12 lekplatser. Därefter gjorde man en utredning med boendemöten, som visade att i princip alla lekplatserna i kommunen behövdes, och att många fortfarande var i behov av renovering. Den visade även att brukarna uppskattar ”utflyktslekplatser”. Ett ambitiöst renoveringsprogram ledde till att ytterligare 14-15 lekplatser gjordes om 2004-05.

I framtiden kommer man att lägga ner några få lekplatser där barnantalet är lågt. Fortfarande satsas mycket pengar, ca 900 000 per år, på renovering, och det är många lekplatser som står på tur.

Politikerna vill rationalisera och använda lekplatser vid skolor och daghem även till allmänheten, men bedömningen som har gjorts - att i princip alla lekplatserna behövs – talar kanske emot det. Strategin är därför att anpassa sig efter behovet och behålla det finmaskiga nätet av lekplatser, men att samtidigt satsa extra mycket på större stadsdelslekplatser.

Kommunen förvaltar sedan en längre tid omkring 90 lekplatser, vilket blir ungefär en lekplats per 530 invånare.

Kommun 5 – Industri kommun

Idag arbetar man i kommunen endast med underhåll av det utbud som finns.

Det som borde göras framöver är att ta bort lekplatser från områden där utflyttningen har varit stor, men det finns över huvud taget inga planer på framtida projekt, och det anses vara en fråga för den politiska nivån, inte för tjänstemannanivån.

Det finns 53 kommunalt förvaltade lekplatser i kommunen, vilket motsvarar en lekplats per 260 invånare.

Kommun 6 – Större stad

Sedan ca tio år tillbaka har kommunen arbetat med att anpassa befintliga lekplatser för tillgänglighet för funktionshindrade. Bland annat har man byggt ramper och gummimattor. Samtidigt har antalet lekplatser under flera år minskats ner. Anledningarna till att ta bort lekplatser har varit många; förändrade boendestrukturer, större behov ”på andra håll” och uttjänt material på lekplatserna.

Idag ser det annorlunda ut. Kommunen anlägger 2-3 nya lekplatser om året nu och under de närmaste åren. Staden expanderar och man upplever att det finns en stor efterfrågan. Nu lyssnar man mycket på brukarna och har dialog med bland andra dagmammor och handikapporganisationer.

Förvaltningen har idag hand om omkring 100 lekplatser. För ungefär 10 år sedan fanns däremot cirka 140. Dagens 100 lekplatser innebär en lekplats per 930 invånare.

Kommun 7 – Landsbygdskommun

Då bebyggelsen, främst i centralorten, expanderar har man nyanlagt ungefär två lekplatser per år de senaste 10-15 åren. Även befintliga lekplatser har renoverats och utrustats med lite nya lekredskap. Samtidigt har också några enstaka lekplatser tagits bort.

Inför framtida förändringar pågår en inventering av parkmarkslekplatser där man bland annat värderar upplevelse och lekvärde. Försök att undersöka hur behovet ser ut görs också. Den nya strategin innebär att man vill lägga resurser på färre men mer innehållsrika och strategiskt placerade lekplatser. Det kan betyda att man flyttar utrustning från lekplatser med låg besöksfrekvens till andra, vilka fungerar mer som samlingsplatser.

Kommunen förvaltar idag cirka 200 lekplatser mot cirka 180 för 10-15 år sedan. Antalet kommer dock att minska efter genomförandet av de planerade förändringarna. Räknat på dagens lekplatsantal blir det ungefär en lekplats per 290 invånare.

Kommun 8 – Industrikommun

Då finansieringen är osäker har man i den här kommunen valt att avvakta med förändringar och upprustningar av det befintliga lekplatsutbudet. Några förändringar har inte skett nyligen och planeras inte heller framöver.

Kommunen förvaltar omkring 60 lekplatser, vilket innebär en täthet motsvarande en lekplats per 200 invånare.

Kommun 9 – Medelstor stad

I den här kommunen har lekplatser tagits bort successivt sedan 1970-talet. Minskningen av antalet lekplatser har haft flera olika orsaker, främst att de var i dåligt skick och hade brister i säkerheten, samtidigt som det saknades pengar för att rusta upp dem. Man menar också att det fanns för många lekplatser, och att efterfrågan har påverkats av att många barnfamiljer har egen lekutrustning.

Nu nysatsar man på lekplatser igen, och renoveringar har påbörjats. En inventering har gjorts, undersökningar av barnantal planeras och det finns pengar avsatta för åtgärder. Det behövs verkligen en förändring nu, annars skulle ännu fler lekplatser i dåligt skick behöva tas bort, menar man.

Man förvaltar ungefär 20 lekplatser samt ytterligare några som sköts av ”samfälligheter ute i byarna” med hjälp av kommunala medel. Tidigare fanns betydligt fler lekplatser i kommunen, men det exakta antalet var okänt för intervjupersonen. Räknat på 20 lekplatser hamnar antalet invånare per lekplats på 1200.

Kommun 10 – Förortskommun

Efter generationsskiften och förändrad efterfrågan har man haft behov av en ny strategi. För 15-16 år sedan gick man igenom utbudet och har nu under 15 års tid rustat upp en till två lekplatser per år. Samtidigt har tre till fyra lekplatser fått läggas ner.

Den förändrade säkerhetsstandarden har lett till att man inte längre tillverkar egna lekredskap. Numera försöker man även lägga över skötseln av lekplatser på samhällsföreningar.

Kommunen förvaltar idag 28 lekplatser, mot drygt 30 för 15 år sedan. Dagens 28 lekplatser innebär en lekplats per 2570 invånare.

Kommun 11 – Större stad

Under 2005 har man tagit bort fyra lekplatser och istället storsatsat på en. Det har varit mycket debatt i media kring säkerhet på lekplatser sedan en dödsolycka på ett daghem i kommunen, vilket har påverkat arbetet. Ytterligare en anledning till att ta bort lekplatser har varit att man har ansett att inte alla används.

Säkerhetsdebatten i kombination med att man ligger så långt efter i upprustningen av slitna lekplatser att det inte längre i alla fall är lönt att förbättra dem, gör att man nu måste ta till drastiska åtgärder. Genom en enkätundersökning som vänder sig till brukare vill man skapa underlag för att ta bort 10-15 lekplatser, men även nysatsa på andra. Bland annat planeras en större stadsdelslekpark.

Kommunen förvaltar idag 144 lekplatser på allmän plats, mot cirka 150 stycken innan 2005. De 144 lekplatserna motsvarar en lekplats per 580 invånare.

Kommun 12 – Landsbygdskommun

Utbudet har tidigare varit för slitet och dåligt samtidigt som antalet barn ständigt har minskat. De senaste tre åren har däremot skett en förändring, då nästan alla lekplatser i kommunen har kunnat renoveras. Samtidigt har också många enheter tagits bort.

Framöver kommer man att arbeta främst med tillgänglighetsanpassning för funktionshindrade.

Idag förvaltar kommunen totalt omkring 30 lekplatser, mot ungefär 45 tidigare. Med 30 lekplatser innebär det en täthet på en lekplats per 630 invånare.

Kommun 13 – Glesbygdskommun

I kommunen genomförs inga förändringar av lekplatsutbudet, och det har inte heller gjorts några på länge. Man har endast 50 000 kr per år att använda till att köpa in ny utrustning, och det är bristen på ekonomiska medel som har gjort att lekplatsutbudet inte har kunnat förändras.

Kommunen förvaltar sedan en längre tid mellan 10 och 15 lekplatser. Räknat på 10 lekplatser innebär det 1050 invånare per lekplats.

Kommun 14 – Industrikommun

De senaste 7-8 åren har en stor mängd kommunala lekplatser tagits bort på grund av brist på ekonomiska resurser.

Idag är fortfarande många lekplatser i dåligt skick. Nu planerar man att bygga nya områdeslekplatser anpassade efter krav på säkerhet och tillgänglighet för funktionshindrade. Då flera lekplatser kommer att tas bort kommer resultatet av förändringarna att innebära ännu färre lekplatser än idag. Det har dock ännu inte fattats något beslut om detta.

Det finns ett skriftligt dokument som beskriver strategin för lekplatsförvaltningen i kommunen.

Kommunen förvaltar idag 24 lekplatser mot omkring 60 för 7-8 år sedan. De 24 lekplatserna innebär en lekplats per omkring 540 invånare.

Kommun 15 – Medelstor stad

Då mycket av utbudet har varit, och fortfarande är, slitet samtidigt som den ekonomiska situationen har varit svår, har många lekplatser tagits bort under tidigt 1990-tal. Sedan ungefär sex år tillbaka har man istället renoverat ungefär två lekplatser om året, men det har inte gjorts några större förändringar.

Idag förvaltar kommunen 55 lekplatser, varav 11 sköts av föreningar. Fram till tidigt 1990-tal fanns betydligt fler, men det exakta antalet var okänt för intervjupersonen. Räknat på 55 lekplatser innebär det att det går 520 invånare per kommunal lekplats.

Kommun 16 – Industrikommun

I kommunen ligger förvaltningen av lekplatserna på ett entreprenadföretag, och det var svårt att nå en person med verkligt ansvar för utvecklingen av utbudet. På entreprenadföretaget arbetar man inte med strategiska eller övergripande frågor, utan endast med skötsel. Det ekonomiska utrymmet beskrivs som knappt.

Det finns förslag på att lägga ner några av de befintliga lekplatserna framöver.

Antalet kommunala lekplatser var okänt för intervjupersonen.

Kommun 17 – Övrig mindre kommun

I kommunen är lekplatsutbudet enligt personer på förvaltningen under all kritik. Det saknas pengar och personal för lekplatsernas förvaltning. Samtidigt gör de många kraven kring säkerhet arbetet dyrt och omständligt. ”Lekplatser är något olyckligt.” Just nu gör man vad man hinner och försöker rusta upp och genomföra säkerhetskontroller. En lekpark har nyligen förnyats, mest för att ge politikerna ett exempel på hur dyrt det är. Annars genomförs underhåll mest när föräldrar ringer och kräver det. Ett problem är att förändras man något på en lekplats förväntas det att man även rustar upp resten, menar man på förvaltningen.

En utmaning för framtiden är att inte ta bort några befintliga lekplatser, trots att det saknas tillräckligt med resurser för att underhålla alla enheter idag.

Idag förvaltar kommunen mellan 35 och 40 lekplatser, men tidigare har det varit något fler. Räknat på 35 lekplatser finns en lekplats per 310 invånare.

Kommun 18 – Övrig mindre kommun

I kommunen har tidigare många lekplatser plockats ner, för att visa i vilket dåligt skick de var. Runt år 2000 och 2001, har man äntligen fått pengar för att förändra utbudet. Den strategi man har valt är att renovera i två kategorier; stora, påkostade och jämnt spridda, samt små och enkla lekplatser med gungor och sandlåda. Man har även, omkring år 2001-2002, börjat göra egentillverkade naturlekplatser med mer naturlig vegetation, men helt enligt normerna för säkerhet.

Man har utarbetat ett skriftligt dokument för arbetet med lekplatsernas utveckling. Framöver, kanske nästa år, fortsätter satsningen på ”naturlek” samt på tillgänglighet. För det senare vill man även göra studier av hur man arbetar på andra, större orter.

Kommunen förvaltar 35 lekplatser på parkmark, vilket är samma antal som fanns innan förändringarna. Man har ungefär en lekplats per 310 invånare.

Kommun 19 – Större stad

I kommunen menar man att förändringarna främst har gått åt det negativa hållet. Efter ett politiskt beslut om besparingar har man valt att ta bort de minst använda och sämst placerade lekplatserna, sammanlagt ca tio stycken, under 2005. Sedan fem år tillbaka har man årlig besiktning och veckovis tillsyn av lekplatserna.

I den framtida strategin ingår att inom ett par år anlägga en centralt belägen storlekplats som ska bli en attraktion för alla åldrar, något som från början är ett medborgarförslag.

Man vill också ställa samman ett skriftligt dokument för parkverksamhetens framtida inriktning.

Kommunen förvaltar idag cirka 100 lekplatser, mot omkring 110 innan nedläggningarna 2005. Idag har man därför ungefär en kommunalt förvaltd lekplats per 550 invånare.

Kommun 20 – Industrikommun

Efter kommunfullmäktiges beslut om satsning och enkäter till samt möten med brukare (föräldrar och barn) om deras önskemål, har man sedan två år tillbaka börjat förändra lekplatsutbudet. Strategin som utarbetades har varit att satsa på en stor lekplats och i övrigt på färre men mer påkostade och attraktiva lekplatser. Lekredskap har bytts ut, lekplatser har gjorts om och några enheter har även lagts ner.

Lekplatsernas strategiska utveckling finns både beskriven i en plan för parkverksamheten och i dokument som utarbetats i samband med brukarmedverkan. Förändringarna fortsätter i ytterligare något år och sker även framöver främst efter allmänhetens önsknings.

Idag förvaltar kommunen omkring 100 lekplatser, men innan förändringsarbetet fanns omkring 125 enheter. Med 100 enheter blir det en per 260 invånare.

Kommun 21 – Industrikommun

Då mycket av lekplatsutbudet som fanns i kommunen var från 1970-talet och i behov av förnyelse, har lekplatsförvaltningen fått extra pengar de senaste 3-5 åren. Det har främst handlat om att renovera några befintliga lekplatser.

Framöver är det möjligt att en del lekplatser ska tas bort, men det beror på det ekonomiska läget. Kanske kan man ha råd att istället renovera dem.

Det finns 104 kommunalt förvaltade lekplatser i kommunen idag, och då är skolornas lekplatser inräknade. Antalet har varit detsamma sedan en längre tid tillbaka. Lekplatstätheten hamnar på en lekplats per 320 invånare.

Kommun 22 – Medelstor stad

Kommunen har tagit bort tre lekplatser under 2002. De ansågs ha varit för lite använda och dessutom placerade i trafikfarlig miljö.

Idag förändras ungefär 2 lekplatser varje år. Det innebär främst att lekredskap förnyas. Kommunen expanderar och det kan därför komma att bli tal om nyanläggningar i framtiden. Främst handlar arbetet dock om att "hålla liv i" de existerande lekplatserna.

Idag förvaltas 56 lekplatser mot 59 före 2002. De 56 lekplatserna innebär en per 650 invånare.

Kommun 23 – Övrig större kommun

I kommunen har det skett en successiv förändring av de befintliga kommunala lekplatserna sedan omkring 10 år tillbaka. Det är främst de nya kraven genom förändrade normer för säkerhet på lekplatser som har legat bakom förändringsarbetet. Man har tagit ett beslut om att de befintliga lekplatserna ska skötas enligt alla utifrån ställda krav.

Eftersom centralorten expanderar och det sker nybyggnationer kan det komma att betyda att nya lekplatser anläggs i framtiden. Det diskuteras bland annat att bygga vad man kallar en äventyrslekplats.

Kommunen förvaltar idag 18 lekplatser, vilket motsvarar en per 860 invånare.

Resultat – en sammanställning

Genom intervjuerna bekräftas bilden av det befintliga lekplatsutbudet som gammalt, slitet, stagnerat och i stort behov av någon typ av åtgärd. Det märks också att lekplatsförvaltningen sedan några år tillbaka befinner sig i en tid av stora förändringar och mycket osäkerhet. Hur man handskas med problemet med de många äldre lekplatserna i kombination med de relativt nya kraven skiljer sig mycket åt mellan de olika tillfrågade kommunerna. Vissa har utarbetat strategier för att utveckla utbudet, andra förhåller sig mer avvaktande.

Stora skillnader märks inte bara i hur man hanterar frågan, utan även i tillgången på lekplatser, där antalet invånare som delar på varje kommunalt förvaltat lekplats i de tillfrågade kommunerna varierar kraftigt, allt från 200 upp till 2570. Räknat på de 22 kommuner som angav antal lekplatser blir det ett medeltal på omkring 670 invånare per lekplats. Det finns inga samband mellan kommunernas invånarantal och tillgången på lekplatser (se Figur 2). Däremot skiljer sig kommun 10 (2570 invånare per lekplats) väldigt mycket från övriga kommuner i undersökningen.

Ett återkommande scenario är att det sena 1990-talets ekonomiska besparingar i kombination med ökade krav på lekplatsernas skick och säkerhet samt att normerna för tillgång tagits bort har resulterat i en omedelbar försämring av utbudet. På vissa håll har det inneburit att lekplatser har fått förfalla, i andra kommuner har stora mängder lekplatser eller lekredskap helt enkelt tagits bort. Många av de tillfrågade kommunerna uppgav att antalet lekplatser har minskats på senare år (13 av 23, se Tabell 2). På vissa håll har endast några få lekplatser tagits bort, i andra fall handlar det om över hälften av enheterna. Ofta har man valt att ta bort lekplatserna helt, men ibland har man bara tagit bort de lekredskap man inte har haft råd att rusta upp eller ersätta.

Det har också varit vanligt att ta bort små eller slitna lekplatser och ersätta dem med färre men mer påkostade och ofta även större enheter. Detta tycks vara en trend både i kommuner som nysatsar och i dem som drar ner på lekplatsernas kostnader. En minskning av antalet lekplatser har därmed blivit resultatet av de flesta typer av förändringar som gjorts på senare år, och den utvecklingen kommer enligt flera kommuner också att fortsätta framöver. Endast en av de 23 tillfrågade kommunerna uppger att de förvaltar fler lekplatser idag än för några år sedan, men där planerar man en reduktion i framtiden. Några få kommuner nämnde dock att de kan komma att anlägga fler lekplatser framöver då bebyggelsen expanderar, men det innebär antagligen inte att lekplatstätheten kommer att öka.

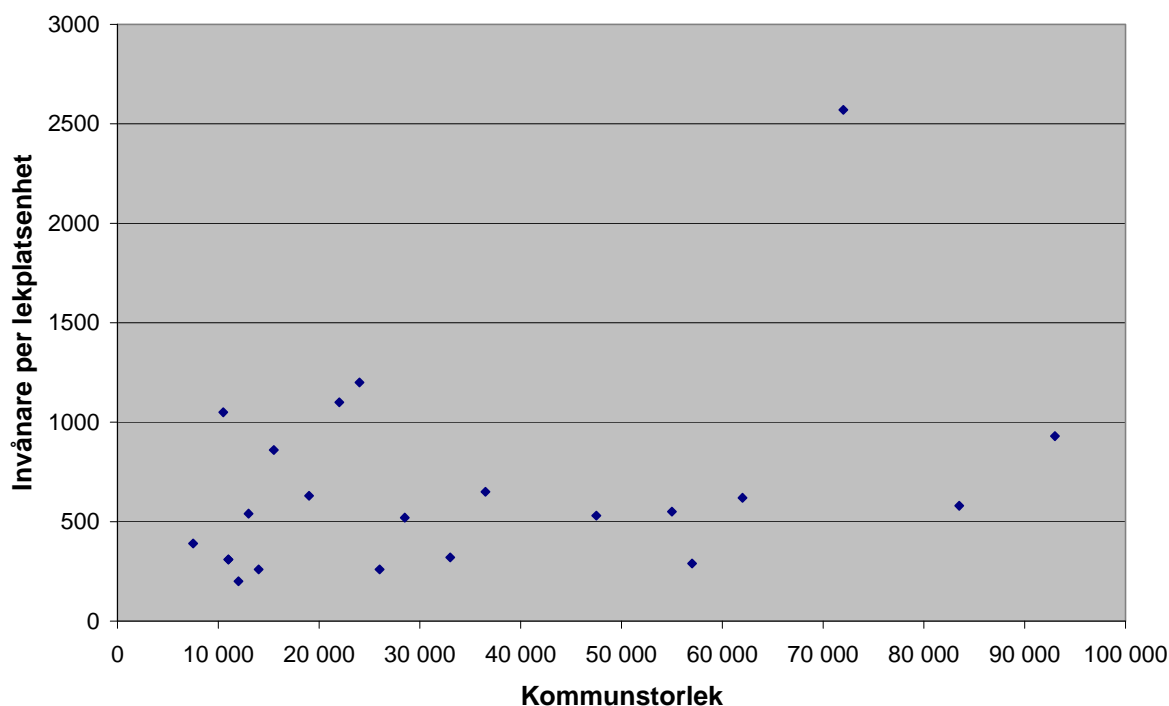
En annan utveckling, som tjänstemän i några kommuner berättat om, är att lämna över regin för förvaltningen av enstaka lekplatser på till exempel föreningar och vägföreningar. I ett fall hade man ett entreprenadföretag som tog hand om underhållet av hela kommunens lekplatser, men hos övriga 22 kommuner låg lekplatsernas huvudsakliga förvaltning kvar i egen regi.

Under 2000-talet tycks några kommuner ha fått förbättrade ekonomiska möjligheter att göra något åt det befintliga lekplatsutbudet. Det talas om nysatsningar, ofta i form av nya lekplatser i kommuner som expanderar. Det handlar också om upprustningar av det som behöver anpassas efter säkerhetsnormer, tillgänglighet för funktionshindrade eller helt enkelt fräschas upp efter att ha förfallit i flera år. En positiv anda märks också i andra kommuner, där man på olika sätt har uppmärksammat läget och därigenom lyckats få politikerna med sig. Där görs speciella och annorlunda satsningar på miljöer för barn.

Andra intervjupersoner såg mycket dystert på sina möjligheter att få ordning på lekplatsutbudet, och uttryckte sin oro för lekplatsfrågan. Många beklagade sig över att de små resurser de har till sitt förfogande inte rymmer med den stora efterfrågan som finns bland lekplatsernas brukare eller de olika kraven på lekplatskvalitet som de upplever utifrån. De ansvariga för lekplatserna kände sig i många fall satta i en omöjlig situation, och några menade att politikerna inte förstår hur mycket lekplatsernas förvaltning faktiskt kostar. Förvaltning tycks vara starkt beroende av det ekonomiska läget i flera av de tillfrågade kommunerna.

Förvaltarna i fem av de 23 kommunerna nämnde att de på olika sätt vänder sig, eller planerar att vända sig, till lekplatsernas brukare inför förändringar av lekplatsutbudet. Det kan handla om att genomföra enkätundersökningar, prata med förskolor, ordna boendemöten eller lyssna till de förslag som kommer in. Att undersöka barnantal i olika geografiska områden eller på andra sätt kartlägga behovet av lekplatser var något som också nämndes av några. På många håll har man också gjort inventeringar av de befintliga resurserna.

Det är inte ovanligt att, framför allt i de större av de tillfrågade kommunerna, formulera mål och strategier för utvecklingen av lekplatsutbudet i ett skriftligt dokument. I de kommuner där ekonomiska resurser för förändringar saknas, finns som regel inte heller vare sig någon nedskrivna strategi för framtiden eller ett brukarorienterat arbetssätt.

Figur 2. De 22 kommuner där antalet lekplatser var känt visar inget samband mellan kommunstorlek och lekplatstäthet. Kommun 10 är den mest avvikande.

Tabell 2. Lekplatstäthet och invånarantal för de tillfrågade kommunerna samt ifall antalet lekplatser minskats nyligen eller ej. Kommunerna är sorterade i storleksordning efter antalet invånare.

Antal invånare	Antal invånare per lekplats	Har nyligen minskat antalet lekplatser
7 500	390	ja
10 500	1 050	nej
11 000	310	nej
11 000	310	nej
12 000	200	nej
13 000	540	ja
14 000	260	nej
15 500	860	nej
19 000	630	ja
22 000	1 100	ja
24 000	1 200	ja
26 000	260	ja
28 500	520	ja
33 000	320	nej
36 500	650	ja
37 000	okänt	nej
47 500	530	nej
55 000	550	ja
57 000	290	nej
62 000	620	ja
72 000	2 570	ja
83 500	580	ja
93 000	930	ja

Diskussion

Diskussion kring metoden

Telefonintervjuer möjliggör insamling av såväl kvalitativa som kvantitativa data på ett smidigt och snabbt sätt. Svagheten är att fördelarna med de kvalitativa respektive de kvantitativa aspekterna inte kan användas fullt ut, då empirin från telefonintervjuer svårligen kan bli lika kvalitativ som intervjuer ansikte mot ansikte, och inte heller på ett enkelt sätt möjliggör insamling av ett större kvantitativt, statistiskt underlag från många svenska kommuner. Det kan vara av intresse att framöver undersöka lekplatsförvaltning både mer översiktligt och mer kvalitativt och djupgående.

Metoden bygger på diskussioner med endast en person inom lekplatsförvaltningen i varje kommun, och vid endast vid ett tillfälle, vilket kan vara en svaghet.

Då endast förvaltare i 23 kommuner har tillfrågats är generaliserbarheten av resultaten begränsad. Däremot finns flera tydliga tendenser i resultaten, vilka visar på vikten av att studera och diskutera lekplatsförvaltning vidare.

Diskussion kring resultaten

Resultaten visar att det är kombinationen av flera faktorer kring lekplatsförvaltning: att många lekplatser är gamla och slitna, att kraven på säkerhet för lekredskap har förändrats och skärps, att anpassning för tillgänglighet för funktionshindrade upplevs som en ny fråga att prioritera samt att det ofta finns en ansträngd ekonomi i kommunerna, som har lett fram till ett behov av förändringar i de lokala lekplatsutbudet.

Problematiken tycks se liknande ut i de flesta av de tillfrågade kommunerna och kan antas vara vanligt förekommande. Hur man har valt att handskas med frågan - vilken lokal strategi man använder sig av - skiljer sig däremot mycket åt mellan kommunerna. Detta har lett till att också lekplatsutbudet idag kan se mycket olika ut runtom i landet, något som kan tänkas få konsekvenser för lekplatsernas brukare. I vissa kommuner finns gott om kommunala lekplatser, i andra har man endast låtit några få vara kvar. Även skicket på lekplatserna tycks, enligt förvaltarnas beskrivningar, skilja sig mycket åt. När flera kommuner har fått bättre ekonomiska förutsättningar för lekplatsförvaltningen och vill nysatsa, väljer man också olika vägar för det arbetet.

Här följer en diskussion kring var och en av de frågorna som ställdes inledningsvis i den här rapporten.

1) Hur ser utbudet av kommunala lekplatser ut idag?

De olika lokala utbuderna av lekplatser i de svenska kommunerna kan idag antas se mycket olika ut. Det finns fortfarande ett omfattande utbud av kommunala lekplatser i Sverige, men sedan 1990-talet har ett stort antal enheter tagits bort. Det finns kommuner som har behållit antalet konstant under en längre tid, men i de allra flesta har lekplatser försvunnit. Enstaka kommuner har tagit bort över hälften av sina lekplatsutbud under de senaste cirka 15 åren. Denna mycket drastiska förändring av lekplatsutbudet kan troligen inte ha skett utan att brukarnas tillgång till lekmiljöer har påverkats. Vad förändringen innebär och kommer att innebära framöver är inte helt klart, men att den kan förbättra barns tillgång till utemiljön verkar osannolikt.

Att lekplatsutbudet går mot färre men större och mer påkostade enheter innebär bland annat att lekplatsernas roll som platser för vardagens lek kan vara på väg att försvinna. Lekplatsen kan vara på väg att gå från att ha varit en närliggande resurs för lek, till att istället utgöra en utflyktsplats, dit brukarna endast tar sig vid vissa tillfällen. Detta speglar samhällstrenden där barn och unga har mindre rörelsefrihet och färre möjligheter att leka fritt på platser på gångavstånd från hemmet (e.g. Hillman *et al.*, 1990; Gaster, 1991; Wridt, 2004, Björklid och Nordström, 2007). Det är svårt att hävda att det är de allt färre men större lekplatsenheterna som skapar denna allt mer begränsade rörelsefrihet och tillgång till utemiljön, utan de är snarare ett resultat av utvecklingen, inte minst av brukarnas önskemål om ”utflyktslekplatser” och liknande, vilket kan vara en följd av den livsstil man har idag. Samtidigt blir den minskade tillgången på möjliga platser för barns lek ytterligare en faktor som kan spela roll i att försämra barns möjligheter till utelek ytterligare. Barns beroende av föräldrar för tillgång till platser för lek blir ett mönster som avspeglas i hur lekplatsutbudet utvecklas. Försämringar av barns rörelsefrihet och platser för lek riskerar att påverka varandra och på detta sätt skapa en ond cirkel. Minskat antal lekplatser innebär färre platser ämnade åt barn och barns lek. Att barns lek redan idag accepteras på alltför få platser i den urbana miljön gör att reduktionen av antalet lekplatser kan vara ett stort hot mot att skapa barnvänliga urbana miljöer.

Antalet lekplatser i förhållande till kommunernas storlek eller invånarantal visar ytterligare på stora skillnader mellan olika kommuner. Detta mått säger ingenting om lekplatsernas egenskaper såsom fördelning, storlek, innehåll, design med mera, och inte heller om hur tillgängliga lekplatserna är för brukarna (placering, omgivning, närhet, vägar dit), men som en jämförelse kan man ändå använda måttet för att se att det finns väldigt stora skillnader.

Samtidigt anses också flera positiva effekter av den pågående trenden. Efter en tid av förfall på lekplatserna har åtminstone vissa kommuner börjat satsa stort på att rusta upp. De lekplatser som blir kvar kan dels hålla en högre kvalitet, dels vara så stora att de bättre fungerar som mötesplatser dit även vuxna, till exempel vårdnadshavare och förskolepersonal, gärna vill göra en utflykt. Att vissa kommuner satsar stort på att rusta upp samtidigt som andra avvaktar bidrar samtidigt till en ojämn kvalitet i utbudet mellan olika kommuner.

2) Hur arbetar kommuner med lekplatsfrågan och den problematik som finns kring lekplatsförvaltning idag och över tid?

I de tillfrågade kommunerna tycktes man över lag se arbetet med lekplatsernas förvaltning som förknippat med en stor problematik. Som svar på de upplevda förändrade kraven hade man valt att gå olika vägar att gå för att utveckla lekplatsutbudet under de senaste åren. Vanliga strategier både nu och inför framtiden är att satsa på stora, centralt placerade och attraktiva enheter, samtidigt som flera små lekplatser tas bort, att gå från kvantitet och tillgänglighet till kvalitet och identitet. Intressant att notera är att ett minskat antal lekplatser tyckts ha blivit resultatet av de flesta förändringar som gjorts och som planeras, oavsett om det handlar om nysatsningar, besparingar eller anpassningar efter olika krav. Det kan vara intressant att fråga sig ifall barnen har tillfrågats när det har handlat om att bedöma att det inte behövs så många lekplatser. Några få förvaltare ansåg, tvärtom mot de flesta, att det är viktigt att behålla det finmaskiga nätet av små lekplatser, just för tillgångens skull.

Bland förvaltarna märktes både de som hade tagit tag i situationen och fått gehör för behovet av resurser och de som hade en mer uppgiven inställning och saknar direkta strategiska planer. Hur samarbetet och kontakten med politiker och med tjänstemän inom andra delar av förvaltningen ser ut kan vara av avgörande betydelse för satsningarna på lekplatser.

Det verkar vara vanligt att, som strategisk satsning för framtiden, inrikta sig på att rusta upp befintliga lekplatser enligt de krav på säkerhet och tillgänglighet för funktionshindrade som ställs. Efter det merarbete som följde efter införandet av nya normer för lekredskapssäkerhet 1999, tycks många förvaltare vara fast beslutna om att inte drabbas lika hårt av framtida krav, utan att följa de regelverk som de upplever att de måste. Att förvaltningsarbetet då på många sätt reduceras till att följa olika regelverk och manualer kan innebära risker, eftersom de strategiska satsningarna då inte främst utgår ifrån behov och önskemål om att skapa bra platser för alla barn. Samtidigt tycks de ofta ansträngda ekonomiska situationerna för lekplatser göra att det främst är det som upplevs som krav som är det som genomförs. På så sätt kan kraven kanske bidra till att satsningar görs på lekplatserna, om de lokala förvaltarna använder sig av det som argument för resurstilldelning.

Att förvaltare i flera av de tillfrågade kommunerna nämnde att de har använt sig av olika former av direkt involvering av brukare för att utveckla lekplatserna kan vara en indikation på en intressant utveckling. De allra flesta tycktes fortfarande arbeta på mer traditionella sätt, men att brukarna konsulteras eller till och med involveras i arbetet i flera fall är intressant. Barns rätt enligt FNs barnkonvention att uttrycka åsikter om, och delta i beslutsfattande kring det som berör dem samt lekplatsens specifika roll som en plats ämnad för barns lek gör att denna utveckling är mycket önskvärd. Lekplatsförvaltningen, som ofta kritiserats för att inte motsvara brukarnas önskemål och behov, har många möjligheter att inriktas mer mot brukarnas, och inte minst barnens, egna önskemål.

Även om det vanligaste verkade vara att ha underhållet och skötseln av kommunala lekplatser i egen regi, fanns några undantag. Att, som i några kommuner, låta till exempel föreningar ha hand om underhållet av enstaka lekplatsenheter kan vara en modell som gör att ett större antal lekplatser kan få finnas kvar. När man däremot, som i en enda av de tillfrågade kommunerna, har valt att lämna ut skötseln på entreprenad, kan det uppstå problem med att de taktiska och strategiska nivåerna tappar kontakten med utförandenivån. Det var den enda kommunen där det var svårt att hitta någon som hade specifik kunskap om och ansvar för lekplatsutbudets utveckling.

3) Vilka faktorer påverkar och sätter gränser för lekplatsernas förvaltning och strategierna för denna?

Det som främst påverkar lekplatsförvaltningen tycks vara bristen på ekonomiska resurser för att rusta upp och utveckla lekplatserna. Den ekonomiska situationen påverkar självklart hur stora resurser som kan läggas på lekplatser, och ger upphov till alternativa lösningar, såsom att låta föreningar sköta lekplatser. Samtidigt tycks det finnas skillnader i inställning till hur man arbetar gentemot till exempel politiker. Vissa lyckas med olika medel argumentera för lekplatsernas prioritering. Andra lyckas inte få loss de önskvärda resurserna. Det tycks finnas en skillnad i hur man som lekplatsförvaltare ser på sin uppgift, ifall man är i klorna på politikerna och deras beslut, eller om man spelar en mer aktiv roll och har egna idéer som drivs igenom på den strategiska nivån.

Förutom ekonomin nämnde de allra flesta även de yttre kraven på anpassning till normer för säkerhet och tillgänglighet för funktionshindrade som avgörande faktorer för arbetets inriktning. De höga krav som många upplever ställs på anpassning för lekredskapens säkerhet har under senare år inneburit problem när det inte finns resurser för att anpassa dem efter kraven. Många hävdar att det då är bättre att ta bort lekplatser eller lekredskap.

När det gäller kraven på tillgänglighet för funktionshindrade blir resultatet delvis ett annat, då de inte tycks ha resulterat i en försämring av lekplatstillgången, snarare tvärtom. Efter många års påtryckningar från organisationer, forskare med flera, ser det nu ut som om frågan har hamnat i fokus även för många lekplatsförvaltare. Då tillgänglighetsanpassningen av lekplatser är aktuell tycks den ha blivit en anledning till att satsa större resurser på lekplatserna. Det hjälper ju inte att ta bort för att skapa tillgänglighet, såsom man har känt sig tvungen att resonera kring säkerhet. Det finns i några kommuner en ny, positiv anda kring lekplatserna sedan ekonomin tillåtit nysatsningar. De krav som kommer utifrån, till exempel att arbeta med tillgänglighet för funktionshindrade, kan idag fungera som en anledning att få resurser beviljade för nysatsningar på lekplatserna, vilket utvecklingen i vissa kommuner har visat på.

Oavsett om kraven på säkerhet har lett till en försämring av lekplatsutbudet eller inte är det anmärkningsvärt hur stor påverkan dessa normativa faktorer har på lekplatsförvaltningen just nu. Trots att kommunerna numera är fria att planera och förvalta det utbud av lekplatser de vill finns alltså en stark styrning, egentligen främst från lekredskapstillverkare och andra företag i lekplatsbranschen, som står bakom säkerhetsnormernas genomslag. Problemet med utifrån ställda krav på lekplatsernas kvalitet är inte att det inte skulle vara viktigt med säkerhet för barn. Det är det i allra högsta grad. Problemet är att när det saknas resurser att genomföra förändringar är det barns tillgång till utemiljöer som minskas ner, för att kunna följa de yttre kraven. Den egentligen problematiken kanske ligger i att inte mer resurser satsas på barn och barns miljöer i allmänhet samt att barns perspektiv lätt glöms bort i en debatt om lekredskaps säkerhet.

Att normerna för tillgång på lekplatser togs bort i slutet av 1980-talet kan också tänkas vara av avgörande betydelse, då den massiva nedläggningen av lekplatser knappats skulle ha genomförts ifall de hade funnits kvar. Björklid och Nordström (2007) beskriver att det nu råder förvirring och politisk ambivalens kring vilken prioritet barns miljöer ska ges. I det perspektivet kan det vara intressant att fundera kring det eventuella behovet av nya former för att rekommendera lekplatstillgång i kommunerna. Då ekonomin ofta tycks vara avgörande och det främst är det som upplevs som absoluta krav utifrån som prioriteras, kan det finnas

stor anledning att se över vad som bör vara dessa krav. Det är lekredskapssäkerheten, där de ekonomiskt starka lekredskapstillverkarna är intressenter, som har fått störst genomslag på senare år, vilket bör ställas i mer rimlig proportion till krav och önskemål på barns tillgång till goda miljöer, en barnvänlig stad, tillgänglighet för funktionshindrade med mera.

Att det med ett stort engagemang och taktik gentemot den politiska nivån kan fungera att arbeta med båda perspektiven – brukarnas och experternas – märks i några av kommunerna i den här rapporten.

4) Vilka behov av kunskap eller stöd finns hos de kommunala lekplatsernas förvaltare idag?

Behovet av stöd och kunskap visade sig vara ganska stort i de tillfrågade kommunerna. Många av intervjupersonerna hade en önskan om att få diskutera problematiken kring lekplatsförvaltning och den strategi de valt. Det kan tolkas som att det finns en stor osäkerhet kring vilken strategi som är mest lämplig, och frågan kan behöva diskuteras mer.

Att det finns ett omfattande engagemang hos dem som ansvarar för lekplatsförvaltningen märks. Det finns en önskan om att hitta lämpliga metoder och strategier och att vända sig till brukarna för underlag till förändringar. Brukarnas perspektiv och olika mått på efterfrågan på lekplatser tycks bli allt viktigare. Då den utvecklingen är relativt ny när det gäller lekplatser behövs mer kunskap och idéer till hur man kan arbeta med brukares medverkan och deltagande. De som inte har provat på det tycks känna stor osäkerhet inför att börja. De som redan har vänt sig till brukare är däremot mer positiva.

Att lekplatsfrågan till stor del har kommit att handla om att följa olika regelverk har för vissa tjänstemän blivit ett bra argument för att få resurser tilldelat lekplatserna. Däremot har kreativitet i arbetet med barns platser fått stå tillbaka, något som visar på behovet att kunna närma sig lekplatsfrågan även från andra håll än ur säkerhetsperspektivet.

Slutsatser

Vi kan sluta oss till att frågan om lekplatsernas utveckling och förvaltning är en aktuell fråga för förvaltare i svenska kommuner, och att de offentliga lekplatserna är i en period av stora förändringar.

Utbudet av lekplatser har på senare år genomgått omfattande förändringar, där några kommuner har valt att ta bort eller förändra en stor del av utbudet, andra har behållit lekplatserna, i ett skick alltmer präglad av förfall. Antalet lekplatser har över lag minskat på senare tid, liksom tillgången på lekplatser. Utvecklingen har gjort att utbudet av lekplatser idag varierar mycket mellan olika kommuner.

De lokala variationerna i utbudet är ett resultat av de olika strategier som förvaltare i olika kommuner har valt. En vanlig utveckling, oavsett om det sker som nysatsning eller besparing, är att ta bort lekplatser och satsa främst på några större enheter. Några väljer att avvakta och försöka behålla ett finmaskigt nät av lekplatser, eller invänta bättre ekonomiska tider. Det finns även de som väljer att låta anpassningen till kraven på säkerhet och tillgänglighet helt enkelt utgöra strategierna. I några kommuner har man valt att involvera lokala brukare i utarbetandet av lokalt förankrade strategier för att utveckla lekplatsutbudet.

Faktorer som påverkar lekplatsförvaltningen är främst den ekonomiska situationen och hur väl förvaltarna lyckas tala för sin sak i kommunerna, men även normer för lekredskapssäkerhet och regler för tillgänglighet för funktionshindrade har stor påverkan på arbetet och lekplatsernas utveckling. Säkerhetsstandarden har varit en av huvudorsakerna till att många lekplatser har tagits bort, men på senare år tycks uppmärksamheten kring de olika kraven, men då främst krav på tillgänglighet för funktionshindrade, ha inneburit möjligheter för lekplatsförvaltarna att tilldelas mer resurser och kunna starta en upprustning eller till och med utveckling. Att lekplatsförvaltningen påverkas och regleras mycket av krav ställda utifrån från olika håll är uppenbart.

Behoven av fortsatt forskning samt av stöd till kommuner i lekplatsfrågan är stora. Hur kommunerna ska kunna stimuleras att prioritera de åtgärder som ger mest möjligheter för barns lek i framtiden är en särskilt viktig fråga.

Idéer till fortsatt forskning

Som tidigare nämnts har telefonintervjuundersökningen möjligheter att bli både kvalitativ och kvantitativ, något som på många sätt har varit en fördel i den här studien. Det kan däremot vara av intresse att även prova både mer renodlade kvantitativa och kvalitativa angreppssätt, eftersom dels en mer omfattande statistik, dels mer djupgående studier, kan vara av intresse.

En undersökning av 23 svenska kommuner ger en viss översikt, men det hade varit av intresse att göra en mer omfattande kartläggning av hur många kommunalt förvaltade lekplatser som finns idag och hur tillgången på lekplatser har förändrats och kommer att förändras framöver. Med kunskapen om att det finns olika strategier kan det vara av intresse att se vilka kommuner som har valt att arbeta på vilket sätt.

Hur får man begrepp om hur utbud och efterfrågan hänger ihop för lekplatser? Flera intervjupersoner nämnde olika metoder för anpassning till brukarnas krav och efterfrågan som en viktig del av arbetet, samtidigt som förvaltarna i andra kommuner inte alls tycks fundera i de banorna. Framtida forskningsfrågor kan vara dels vilka metoder som används för att involvera brukarna och hur de fungerar, dels att jämföra hur förvaltningen fungerar i kommuner där brukarna har inflytande jämfört med där de inte har det. Varför har vissa kommuner en strategi och andra inte? Vad skiljer de olika kommunerna åt?

Vilka kommunala strategier för lekplatsförvaltning som på sikt leder till det ur brukarnas perspektiv bästa lekplatsutbudet är ytterligare en fråga för framtida forskning.

Vad har hänt med alla lekplatser som har tagits bort och vad blir det av platsen efteråt kan vara av intresse att ta reda på. Det kan vara möjligt att även en "bortplockad" lekplats kan ha viktiga funktioner.

Källförteckning

- Arnstein, S. (1969) A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners* 35 (4): 216-24.
- Björklid, Pia. (1982) *Children's outdoor environment. A study of children's outdoor activities on two housing estates from the perspective of environmental and developmental psychology.* Studies in Education and Psychology II. Stockholm: Institute of Education.
- Björklid, P., Nordström, M. (2007) Environmental child-friendliness: collaboration and future research. *Children, Youth and Environments* 17(4): 388-401.
- Bucht, E. (1997) *Public Parks in Sweden 1860-1960.* Institutionen för landskapsplanering, SLU Alnarp.
- Bygg, (1962) Handbok för hus-, väg-, och vattenbyggnad, Band V. Stockholm. (red. Lars Forsby)
- Carstensen, T.A. (2004) Rum till børn – legepladser som børns steder. *Nordic Journal of Architectural Research* 1: 11-24.
- Delshammar, T. (2005) *Kommunal parkverksamhet med brukarmedverkan,* Institutionen för landskaps- och trädgårdsteknik, SLU Alnarp.
- Gaster S. (1991) Urban Children's Access to their Neighborhood. Changes Over Three Generations. *Environment and Behavior* 23(1): 70-85.
- Gehl, J. (2003/1971) *Livet mellan husen: Udeaktiviteter og udemiljøer.* Arkitektens forlag, Köpenhamn.
- Goodman, C. (1979) *Choosing sides: Playground and street life on the Lower East Side.* Schocken Books, New York.
- Grahnhed, S. (1958) *Förslag till normer för lekplatser.* Stadsplanekontoret, Göteborg.
- Halldén, G. (2003) Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 8: 12-23.
- Hart, R. (1992) *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship.* Innocenti Essays, Unicef, Florence.
- Hart, R. (2002) Containing children: some lessons on planning for play from New York City. *Environment & Urbanization* 14 (2): 135-148.
- Hillman, M., Adams, J., Whitelegg, J. (1990) *One False Move: A Study of Children's Independent Mobility.* PSI, London.
- Insulander, E. (1975) *Barnen och betongen: En rapport om barns villkor i en svensk förort.* Liber, Stockholm.

- Kristensson, E. (2003) *Rymlighetens betydelse: En undersökning av rymlighet i bostadsgårdens kontext*. Institutionen för arkitektur, Lunds universitet.
- Kungliga bostadsstyrelsen (1964) *God Bostad– idag och imorgon*. Stockholm.
- Kylin, M. (2004) *Från koja till plan – om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Agraria 472, Institutionen för landskapsplanering, SLU, Alnarp.
- Malmö generalplan*, (1959) 8a: Lekplatser. Malmö stadsingenjörskontor.
- Naylor, H. (1985) Outdoor play and play equipment. *Early Child Development and Care*, 19(1): 109-130.
- Nilsson, N. (2002) *Barnens stad: En barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande*. IPA – Barns rätt till lek, Stockholm.
- Norén-Björn, E. (1977) *Lek, lekplatser, lekredskap: En utvecklingspsykologisk studie av barns lek på lekplatser*. Liber förlag, Helsingborg.
- Noschis, K. (1992) Child development theory and planning for neighbourhood play. *Children's Environments* 9(2): 3-9.
- Prellwitz, M and Tamm, M. (1999) Attitudes of key persons to accessibility problems in playgrounds for children with restricted mobility: A study in a medium-sized municipality in northern Sweden. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 6: 166-173.
- Prellwitz, M. Tamm, M. and Lindqvist, R. (2001) Are playgrounds in Norrland (northern Sweden) accessible to children with restricted mobility? *Scandinavian Journal of Disability Research* 1: 56-68.
- Prellwitz, M. Skär, L. (2007) Usability of playgrounds for children with different abilities. *Occupational Therapy International* 14: 144-155.
- Randrup, T.B. Persson, B. (2008) Public green spaces in the Nordic countries: Development of a new strategic management regime. *Urban Forestry and Urban Greening* doi:10.1016/j.ufug.2008.08.004.
- Rasmussen, K. (2004) Places for children – Children's places. *Childhood*, vol 11(2): 155-173.
- Rasmusson, B. (2003) *Ett nytt paradigm i synen på barn och barndom: Innebörd, genomslag och konsekvenser i samhällsplaneringen*. Rapport från Barnsäkerhetsdelegationen (S 2001:05), Stockholm.
- Rasmusson, B. (1998) *Stadsbarndom. Om barns vardag i en modern förort* Lund: Lunds Universitet, Socialhögskolan 1998:7.
- Schlyter, T. (1976) *Möjligheter till uteaktiviteter i nya bostadsområden*. Meddelande från Statens institut för byggnadsforskning, 3(21).

Stockholms generalplan (1952) 11:32 Lekplatser. Stockholms stads stadsplanekontor.

Svensk Byggnorm (SBN) (1975) Anordningar på tomt mm, 81:5, Statens planverk, Stockholm.

Tiller, P. O. (1991) Barneperspektivet – om å se og bli sett. Vårt perspektiv på barn – eller omvendt? *Barn - nyt fra forskning om barn i Norge*. Norsk senter for barneforskning, Trondheim 1:72-77.

Valentine, G. McKendrick, J. (1997) Children's Outdoor Play: Exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum* 28 (2): 219-235.

Wilhjelm, H. (2002) *Barn og omgivelser – virkelighet med flere fortolkninger*. Arkitektthøgskolen, Oslo.

Wohlin, H. (1961) *Barn i stad: en studie i tre delar av barns utelek och trafiksäkerhet i nya bostadsområden*. KTH, Stockholm.

Woolley, H. (2008) Watch This Space! Designing for Children's Play in Public Open Spaces. *Geography Compass* 2(2): 495–512.

Wridt, P. (2004) An historical analysis of young people's use of public space, parks and playgrounds in New York City. *Children, Youth and Environments* 14 (1): 86-106.

Elektronisk källa

Sveriges kommuner och landstings hemsida: www.skl.se

Bilaga A

Kommunala lekplatser

Underlag till telefonintervju

Kommun:

1, Har ni genomfört större förändringar av lekplatsutbudet under senare år?
- Vilken typ av förändring?
- När?
- Varför?
Antalet lekplatser före:
Antalet lekplatser efter:
2, Finns planer på att genomföra större förändringar av lekplatsutbudet?
- Vilken typ av förändring?
- När?
- Varför?
Antalet lekplatser före:
Antalet lekplatser efter:
3, Har kommunen utvecklat något strategidokument? Kan jag få ta del av det?